

Mărțișorul – origine și semnificație

Mărțișorul este o sărbătoare specifică românilor, care celebrează venirea primăverii. În această zi, se oferă persoanelor de sex feminin apropiate mărțișoare, ca mici semne de mulțumire. Se consideră că mărțișoarele sunt aducătoare de fericire și noroc. Ele sunt formate în

mod tradițional dintr-o fundiță roșu cu alb, la care se adaugă alte simboluri ale norocului: trifoi cu patru foi, potcoavă, coșar, inimă. Acest simbol este purtat la vedere o săptămână sau două.

În vechime, pe data de **1 martie**, mărțișorul se dăruia înainte de răsăritul soarelui, copiilor și tinerilor – fete și băieți deopotrivă. Șnurul de mărțișor, alcătuit din două fire de lână răsucite, colorate în alb și roșu, sau în alb și negru, reprezintă unitatea contrariilor: vară-iarnă, căldură-frig, fertilitate-sterilitate, lumină-întuneric. Șnurul era fie legat la mână, fie purtat în piept. El se purta de la 1 martie până când se arătau semnele de biruință ale primăverii: se aude cucul cântând, înfloresc cireșii, vin berzele sau rândunelele. Atunci, mărțișorul fie se lega de un trandafir sau de un pom înflorit, ca să ne aducă noroc, fie era aruncat în direcția de unde veneau păsările călătoare, rostindu-se: “Ia-mi negretele și dă-mi albetele”.

Unele **legende populare** spun că mărțișorul ar fi fost tors de **Baba Dochia** în timp ce urca cu oile la munte.

Acum mulți ani, o femeie bătrână care se numea Dochia avea o fiică vitregă pe care o ura. Într-o zi de iarnă cumplită, Dochia i-a dat o haină foarte murdară cerându-i să o spele la râu până devine albă ca zăpada. Tânăra fată a spălat-o mult timp, dar pe cât o spăla ea mai tare, pe atât devenea haina mai

neagră! Atunci a apărut un bărbat care se numea Mărțișor și a întrebat-o de ce plânge. Ea i-a povestit ce i s-a întâmplat. Atunci Mărțișor i-a spus că posedă o putere magică și i-a oferit o floare roșie și albă și a îndemnat-o să mai spele încă o dată veșmântul și apoi să se întoarcă acasă. Când a ajuns fata acasă, pâza era albă ca și neaua. Bătrânei Dochia nu i-a venit să își creadă ochilor. Ea nu ar fi crezut că fiica sa vitregă va reuși să îndeplinească sarcina.

Deodată, a văzut floarea din părul fetei. **“De unde o ai?”** o întrebă bătrâna, **“este încă iarnă”**.

Bătrâna crezu că primăvara a revenit și plecă cu turma pe munte. Pe drum, vremea era frumoasă, așa că a renunțat la cojoacele pe care le purta. La sfârșit, a fost însă prinsă de burniță. Când a ajuns în vârf i s-a arătat Mărțișor: **“Vezi cât de rău este să stai în frig și umezeală”** a grăit el, **“tu, cea care ți-ai obligat fiica să spele iarna hainele la râu.”** Apoi a dispărut. Bătrâna a rămas singură pe munte, a venit gerul și oile au fost transformate în pietre. De atunci roșul și albul simbolizează lupta între bine și rău, între iarnă și primăvară.

Cu timpul, la șnur s-a adăugat o monedă de argint. Moneda era asociată soarelui. Mărțișorul ajunge să fie un simbol al focului și al luminii, deci și al soarelui.

Poetul **George Coșbuc**, într-un studiu dedicat mărțișorului afirma:

” scopul purtării lui este să-ți apropie soarele, purtându-i cu tine chipul. Printr-asta te faci prieten cu soarele, și-l faci binevoitor să-ți dea ce-i stă în putere, mai întâi frumusețe ca a lui, apoi veselie și sănătate, cinste, iubire și curăție de suflet... Țăranii pun copiilor mărțișoare ca să fie curați ca argintul și să nu-i scuture frigurile, iar fetele zic că-l poartă ca să nu le ardă soarele și cine nu le poartă are să se ofilească.”

Cu banul de la șnur se cumpărau vin roșu, pâine și caș proaspăt pentru ca purtătorii simbolului de primăvară să aibă față albă precum cașul și rumenă precum vinul roșu.

Despre istoricul mărțișorului, **Tudor Arghezi** afirma în volumul **“Cu bastonul prin București”**:

“...La început, atunci când va fi fost acest început, mărtişorul nu era mărtişor și poate că nici nu se chema, dar fetele și nevestele, care țineau la nevinovăția obrazului încă înainte de acest început, au băgat de seamă că vântul de primăvară le pătează pielea și nu era nici un leac. Cărturăresele de pe vremuri, după care au venit cărturarii, făcând “farmece” și făcând și de dragoste, au învățat fetele cu pistrui să-și încingă grumazul cu un fir de mătase răsucit. Firul a fost atât de bun încât toate cucoanele din mahala și centru ieșeau în martie cu firul la gât. ...Vântul ușurel de martie, care împestrița pleoapele, nasul și bărbia, se numea mărtişor și, ca să fie luat răul în pripă, șnurul de mătase era pus la zinții de mart. Dacă mai spunem că firul era și roșu, înțelegem că el ferea și de vânt, dar și de deochi.”

Menționăm că la geto-daci anul nou începea la 1 martie. Astfel, luna Martie era prima lună a anului. Calendarul popular la geto-daci avea două anotimpuri: vara și iarna. Mărtişorul era un fel de talisman menit să poarte noroc, oferit de anul nou împreună cu urările de bine, sănătate, dragoste și bucurie.

Astăzi, valoarea mărtişorului începe să fie dată doar de creația artistică. Se confecționează din orice și poate să semnifice orice.

Doamna **Irina Nicolau** afirma:

“Cândva, credeau în puterea magică a mărtişorului. Acum nu mai cred. Cândva, oamenii credeau că o babă a urcat la munte cu 12 cojoace și a înghețat. Acum nu mai cred. Și nici nu vor mai crede vreodată. Tot ce pot e să cunoască povestea. Atât.”

Primăvara anului 2020-2021, anul pandemiei COVID 19 a arătat că tradiția românească a oferirii și primirii mărtişoarelor pe 1 MARTIE și-a recăpătat din forța ei plină de viață, prosperitate și dragoste!